

Форма № 09/18

Затверджена рішенням вченої ради ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА, СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ
ТА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01.2019 р.

Голова НМР Н. М. Кольцун Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАКТИЧНИЙ КУРС БОЛГАРСЬКОЇ МОВИ

(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань для всіх галузей знань
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність для всіх спеціальностей
освітня програма для всіх освітніх програм
(назва освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

_____ *(підпис, ініціали, прізвище)*

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради
факультету іноземних мов

 доц. О.Р. Четверікова
_____ *(підпис, ініціали, прізвище)*

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою загального мовознавства,
слов'янських мов та світової літератури
протокол № 1 від 30.08.2018

Завідувач

 проф. Т.С. Шевчук
кафедри _____ *(підпис, ініціали, прізвище)*

Розробники програми:

викл. Берестецька О.П.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>
<i>Кількість кредитів: 4</i>	<i>Лекції:</i>	
<i>Модулів:</i>	<i>Практичні заняття:</i>	
<i>Загальна кількість годин: 120</i>	48	
<i>Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2</i>	<i>Лабораторні заняття:</i>	
<i>Семестр: III</i>	<i>Семінарські заняття:</i>	
<i>Тижневе навантаження (год.):</i>	<i>Консультації:</i>	
<i>- аудиторне: 2/3 год.</i>		
<i>- самостійна робота: 5/6 год</i>	<i>Індивідуальні заняття:</i>	
<i>Форма підсумкового контролю: залік</i>		
<i>Мова навчання: болгарська/українська</i>	<i>Самостійна робота:</i>	
	72	

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система болгарської мови та норми її функціонування у мовленнєвих комунікативних ситуаціях в різних сферах суспільно-політичного життя та побуті.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у студентів базових знань про систему сучасної болгарської мови та практичних вмінь в її застосуванні; в оволодінні лексику болгарської мови та граматичними нормами; напрацюванні навичок використання болгарської мови для складання текстів, здатності сприймати автентичне мовлення на слух, зокрема в звичайному спілкуванні, та адекватному реагуванні на нього.

Передумови для вивчення дисципліни: володіння шкільним курсом болгарської мови.

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Комунікативний курс болгарської мови», «Країнознавство Болгарії», «Література Болгарії».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. Знання:

- лексичний мінімуму в межах програми;
- найпоширеніші фразеологічні одиниці;
- норми граматики болгарської мови;
- правила орфографії, пунктуації;
- основні орфоепічні норми.

2. Уміння:

- читати тексти без орфоепічних помилок;
- передавати запропоновані тексти;
- складати на основі текстів діалоги;
- використовувати правила орфографії і пунктуації при створенні письмових текстів або речень;
- описувати коротко ситуації, предмети і явища;
- ставити питання болгарською та відповідати на них.

3. Комунікація:

- вміння вести дискусію,
- навички вести навчальний діалог і ефективно організувати співпрацю з учнями;
- володіння болгарською мовою на рівні В 2.

4. Автономність та відповідальність:

- вміння здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію,
- здатність коригувати та прогнозувати свою навчально-виховну роботу.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)							
		Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Знайомство	2		2				3							
2.	Моя сім'я	2		2				3							
3.	Житло	2		2				3							
4.	Ми студенти	2		2				3							
5.	Годинник	2		2				3							
6.	Пори року	2		2				3							
7.	В кав'ярні	2		2				3							
8.	Відвідування ресторану	2		2				3							
9.	Мій день	2		2				3							
10.	Похід по магазинах	2		2				3							
11.	Спілкування	2		2				3							
12.	В лікарні	2		2				3							
13.	Відпочинок	2		2				3							
14.	Екскурсії цікавими місцями	2		2				3							
15.	Історичні пам'ятки	2		2				3							
16.	Сільське життя	2		2				3							
17.	Географічний опис країни	2		2				3							
18.	Наші почуття	2		2				3							
19.	Подорожі	2		2				3							
20.	Їжа та напої	2		2				3							

21.	Міста Болгарії	2		2				3						
22.	В банку	2		2				3						
23.	Спорт	2		2				3						
24.	Хобі. Кіно. Театр	2		2				3						
Проміжний контроль								4						
Разом:		48		48				72						

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Знайомство

Запознавання і представлення. Ежедневні привітання і побажання. Названня на держави, мови, національності.

Българська азбука. Гласні і приголосні звуки. Відношення між буквою і звуком. Включення на гласні «Ъ», «А», приголосні «В», «Ф», «Н»Сегашно час на глагола СЪМ. Личні займенники - загальна форма. Позитивна і запитна форма на глагола СЪМ, негативна форма на глагола.

Тема 2. Моя сім'я

Моє сімейство. Вирази на вдячність і вибачення. Священні імена за називання на близькі родичи

Красномовні приголосні звукиСегашно час на глаголи ИМАМ и НЯМАМ. запитання з запитними словами *кой, ноя, кое, кои, какъв, каква, какво, какви, къде, как*. Священні

імена за національна належність. Показателні займенники за близькі особи і предмети.

Тема 3. Житло

Названня на будинки, частини на приміщення. Меблі

Значення на предлози «през», «след», «срещу». М'які і тверді приголосні в българській мові. Подвоєння на предлози «В» и «С». Рід на священні імена. Прикметні імена в єдиному числі. Показателні займенники за віддалені об'єкти. Числительні імена от 1 до 10.

Тема 4. Ми студенти

Названня на навчальні заклади. Лексика за описання на студентський життя.

Множинне число на священні імена. Числова форма на священні імена от чоловічий рід. Короткі форми на личні займенники - винительний падеж. Повелительні форми на деякі глаголи.

Тема 5. Годинник

Час. Називання на епохи, різні часові періоди.

Числительні числівники от 11 до 100. Приголосні на прикметні з священні імена по рід і число. Буде час і минулий час на глагола СЪМ. Складно глагольно сказуемо ИСКАМ ДА, ТРЯБВА ДА. Короткі дателні форми на личні займенники.

Тема 6. Пори року

Дні на тиждень. Місяці на рік. Річні сезони.

Бъдеще време на глаголите. Кратки форми на притежателните местоимения. Сравнителна и превъзходна степен на прилагателните имена. Вид и спрежение на някои глаголи.

Тема 7. В кав'ярні

Поръчки. Избор на напитки и тортички. Обслужване на клиенти.

Възвратни глаголи в сегашно време. Възвратно-лични местоимения. Обобщение на вид на глагола. Повелително наклонение - образуване на прости форми, положителни и отрицателни форми. Глаголи с неправилни форми за повелително наклонение. Вид на глагола и повелителни форми. Отглаголни съществителни имена на *-не*.

Тема 8. Відвідування ресторану

Обзавеждане на ресторанта. Листа. Общуване със сервитьори.

Въпросителни, неопределителни и отрицателни местоимения и наречия. Сложни повелителни конструкции. Минало свършено време на някои глаголи. Окончания на формите за минало свършено време. Сложно съставно изречение с подчинено обстоятелствено изречение за цел и причина (*за да, защото*).

Тема 9. Мій день

Всекидневие. Работа, работно място. Почивни дни.

Относителни местоимения. Минало свършено време - образуване и значение. Място на кратките винителни и дателни форми на личните местоимения при едновременна употреба. Трансформация на пряка в непряка реч на съобщителни и въпросителни изречения с въпросителна дума.

Тема 10. Похід по магазинах

Магазин за облекло. Магазин за обувки.

Безлични изречения с винителни и с дателни лични местоимения. Възвратни безлични конструкции. Удвояване на обекта в българския език. Съществително име и кратка местоимеина форма (удвояване на допълнението) Трансформация на пряка и непряка реч на въпросителни изречения с частица *ЛИ*.

Тема 11. Спілкування.

Пиша писма. Говоря по телефона.

Притежателни местоимения - пълни и кратки форми. Въпросителни местоимения за притежание. Възвратни притежателни местоимения. Правила за употреба на кратките притежателни местоимения.

Тема 12. В лікарні

Не искам да боледувам. Пред лекарския кабинет. На зъболекар.

Минало свършено време на глаголи от несвършен и свършен вид. Обобщителни местоимения. Сложно съставно изречение с подчинено допълнително изречение (*че, да*). Глаголи за движение с предлози и наречия. Трансформация на повелителни изречения в непряка реч.

Тема 13. Почивки

Настаяване в хотела. На море. В планина.

Минало свършено деятелно причастие. Минало неопределено време - значение и употреба. Минало неопределено време на възвратните глаголи.

Безлични изречения в минало неопределено време. Трансформация на пряка реч и минало свършено време в непряка реч.

Тема 14. Екскурсії цікавими місцями

Разходки из града. Туристически маршрути.

Образуване на минало несвършено време. Сравнение на глаголните форми за минало несвършено време със сегашно и минало свършено време. Сегашно деятелно причастие. Минало несвършено време на глаголи от свършен вид. Образуване на деепричастия. Лични форми на глагола ТРЯБВА. Образуване на съществителни имена за лица с помощта на наставки.

Тема 15. Историчні пам'ятки

Забележителности. Музеи. Изложби.

Видове наречия. Образуване на минало предварително време. Съпоставка на минало неопределено време с минало предварително време. Образуване на съществителни имена.

Тема 16. Първа среща

Описание на външност. Вътрешни качества на хората.

Членуване на съществителни имена и прилагателни имена в мъжки род. Избор на членна форма. Членуване на съществителни имена и прилагателни имена в женски род, в среден род. Членувани форми на имената в множествено число. Членуване на притежателни местоимения. Членуване на числителни имена.

Тема 17. Географічний опис країни

Географско положение на България. Планини, долини. Реки, езера.

Образуване на бъдеще време в миналото. Употреба на бъдеще време в миналото в условни изречения. Сложни съставни изречения с подчинени определителни изречения. Случаи, когато съществителните имена не се членуват.

Тема 18. Наші почуття

Чувства. Среци. Сватба.

Образуване на минали страдателни причастия. Страдателен залог с причастно-страдателни форми. Страдателен залог с възвратни форми. Сравнение на причастно-страдателни и възвратно-страдателни конструкции. Безлични форми на глаголите в страдателен залог.

Тема 19. Подорожі

Гражски транспорт. На гарата. На летището.

Образуване на условно иаклонение. Употреба и значение на условно наклонение. Условни изречения в изявително и условно наклонение.

Тема 20. Їжа та напої

Кухненски уреди. Готвене. В бирарията.

Образуване и употреба на бъдеще предварително време. Образуване и употреба на бъдеще предварително време в миналото. Обобщение на въпросителни, относителни, неопределителни, отрицателни и обобщителни местоимения.

Тема 21. Міста Болгарії

София - столица на България. По-големи български градове. Черноморие. Стари гръцки колонии.

Система на българските глаголни времена. Акционни и резултативни времена. Ориентация спрямо момента на говорене. Съвместна употреба на глаголните времена в българския език.

Тема 22. В банку

Български пари. Обмяна на валута.

Разказ в минало план. Разказ в сегашен план - «репортажно сегашно време». Трансформация на текст от сегашен в минало план. Трансформация на глаголните времена в диалогична реч.

Тема 23. Спорт

Спортуване. Зимни и летни спортове. Колективни спортове.

Минало несвършено деятелно причастие. Преразказване на глаголно действие. Свидетелски и несвидетелски форми на минало неопределено време и минало предварително време.

Тема 24. Хоби. Кино. Театр

Игрални и документални филми. Актьори. Театрално представление.

Звателна форма на съществителни имена. Обращение. Членуване на имената в зависимост от синтактичната им роля в изречението.

5.2. Тематика практичних занятъ

1.	Здравейте! Как се казвате?
2.	Какъв сте? Каква сте?
3.	Къде живеете?
4.	Ние сме студенти
5.	Колко е часът?
6.	Време и сезони
7.	В кафето
8.	На обяд в ресторанта
9.	Моят работен ден
10.	В супермаркета
11.	Телефонен разговор
12.	При лекаря
13.	Анкета
14.	На опера
15.	Писмо
16.	Злополука
17.	Първа среща
18.	На сватба
19.	Сватбено пътешествие
20.	Българска кухня
21.	Хайде, помечтай си малко!
22.	В банката
23.	Спортуване
24.	На кино

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка до практичних занять	24	усна або письмова відповідь
2.	Читання художніх творів на болгарській мові	48	усний або письмовий переказ, словник
3.	Підготовка до проміжного контролю	4	контрольна робота
	Разом	76	

Список художніх творів для самостійного опрацювання

1. Вазов И. Една българка.
2. Вазов И Дядо Йоцо гледа.
3. Йовков Й. Шибил.
4. Йовков Й. По жицата.
5. Йовков Й. Серафим.
6. Пелин Е. Косачи.
7. Пелин Е. Чорба от греховете на отец Никодим.
8. Пелин Е. Изкушение.
9. Пелин Е. Андрешко.
10. Станев Е. Вълчи нощи.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* практичні заняття.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час вивчення дисципліни використовуються такі *види поточного контролю:*

- усні опитування під час практичних занять;
- письмові вправи;
- перевірка самостійно прочитаних творів;
- перевірка словників.

Проміжний контроль проводиться в формі виконання письмової роботи.

Приклад завдань модульної контрольної роботи:

Завдання 1

Перекладіть болгарською речення:

Михайлів колега живе на сусідній вулиці. Не знаю, чи потрібно писати цей твір. Моя тітка народилась 17.12.1986 року. Мама робить дуже смачні пироги. Пані Антонова зайшла до аудиторії. Пан директор вас прийме після обіду.

Завдання 2

Для поданих дієслів утворіть форми давно минулого часу (минало предварително) та умовного способу: *ходя, отида*.

Завдання 3

Розкрийте дужки.

Ние (отивам) в градината. Тя не (разбирам) всичко. Ти и той (имаю) чанта. Вие (отварям) книгата. Ти не (отговарям) добре. Момичето (изпращам) писмо. Цветята (раста) в саксиите. Децата (пея) весели песни. Аз (чета) много интересна книга. Вие не (затварям) прозореца. Студентите вече (нямат) лекции.

Завдання 4

Доберіть до поданих слів антоніми: хубав, отдавна, щастие, довеждам, буен, вечер, последен, отида, навсякъде, трудолюбие.

Завдання 5

Поставте необходими прислівники.

Мария се отказа..... пушенето. Трябва да отмъстя ..... враговете си. Напоследък се е отчуждила .... близкиет си. Макр и .....закъснение, отговаряи .... писмото ти. Долепих устни ..... челото на детето. Мъжете изведлхп коенте ....конюшнята. Тя измъкна ..... леглото чехлите си. Тияайки, той премина през площада.

Завдання 6

Зв'яжіть правильно дві частини прислів'їв.

Блага дума
Вържи попа
Хубавата ябълка
Един се родил
Ум и разум

свинята я изяжда
железни врата отваря
с пари не се купуват
да е мирно селото
да сее, друг – да пее

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	залік
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

8.2. Критерії оцінювання під час практичних занять.

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується

	науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання проміжного контролю.

При виконанні модульної контрольної роботи враховується кількість правильно виконаних завдань. Кожне завдання оцінюється в 5 балів.

Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу - 30. Проміжний контроль, за який студент отримав менше 16 балів, не зараховується.

8.4 Критерії оцінювання підсумкового контролю

Оцінка за семестр у вигляді заліку виставляється на підставі результатів виконання студентом видів робіт, зазначених у робочій програмі навчальної дисципліни. Залік отримує студент, який виконав усі види завдань і має достатню кількість балів за поточний контроль (не менше 35 балів) та проміжний контроль (не менше 16 балів).

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
Під час вивчення дисципліни використовуються ноутбуки.

10. РЕКОМЕНДОВАНИ ДЖЕРЕЛА ИНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Бонджолова В., Илиева М., Влайков С. Аз говоря български. Български език за чужденци. - София. Фабер, 2007.
2. Хаджиева Е., Гарибова Н., Дачева Г., Тишева Й. АБВГ... Общ курс по български език за чужденци. - София, 2011, - 312 с.
3. Хаджиева Е., Влахова Р., Гарибова Н., Дачева Г. Разбирам и гоовря. Български като чужд. - София, ИК «Гутенберг», 2014.
4. Барбрлова З., Колесник В. Помагало по речева практика (за студентите от I и II курс от специалността «Българска филология»). – Одеса, 1996.
5. Божков Р. Учебен правописен и словообразователен речник. – С., 1996
6. Вътов В. Малък фразеологичен речник на българския език. – В.Т., 1999
7. П.Пашов. Практическа българска граматика. – С., 1994.
8. Радева П., Радева Н. Учебен речник на непознати и остарели думи в българския език. – В.Т., 1994

10.2. Допоміжні джерела

1. Брезински Ст., Пенкова Р. Роден език. – С., 1994
2. Граматика на грешките / Под ред. Хр. Първев – С., 1982
3. Димчев К., Матеева А. и др. Тестови задачи по български език – С., 1992.
4. Кръстев Б. Граматика за всички. – С., 1992.
5. Кръстев Б.. Морфологията на българския език в 187 типови таблици. – С., 1990.
6. Тодоров Н.. Помагало по роден език (за българи от Украйна и Молдова). – Болград, 1996.
7. Нов правописен речник на българския език. - София: Хейзъл, 2002. 1072 стр.
8. Официален правописен речник на българския език. – С., Просвета, 2012
9. Радева П., Радева Н. Учебен речник на непознати и остарели думи в българския език. – В.Т., 1994
10. Речник на чуждите думи в българския език. – С., БАН, 1974
11. Пашов П., Първев Хр. Правоговорен и правописен речник на българския език. - София: УИ "Св. Климент Охридски», 2002, 1208 стр.
12. Потапенко-Калоянова К. Українсько-болгарський словник. - -К., 2002
13. Потапенко-Калоянова К. Българско-українски речник - К., 2004

10.3. Интернет-ресурси

1. Видео-АГБ - відеоуроки болгарської мови «Аз говоря български» <https://www.bnt.bg>;
2. відео-новини - програма «По света и у нас». <https://www.bnt.bg>;
3. Българска електронна лингвистична библиотека <http://www.belb.net/>;
4. Специализиран портал електронно списание LiterNet. <https://litenet.bg/>
5. Езикови справки. Институт българского языка БАН. <http://ibl.bas.bg/ezikovispravki/kategorii/>